

VANHUS PORFYRIOKSEN OPETUKSIA SYNNINTUNNUSTUKSESTA JA KATUMUKSESTA

TT Hannu Pöyhönen

Hyvät ystävät. Tehtäväni tässä seminaarissa on esitellä oman aikamme ortodoksisten ohjaajavanhusten näkemyksiä synnintunnustuksesta ja katumuksesta. Olen valinnut arkkimandriitta Porfyrios Bairaktaroksen tai ehkä paremmin ilmaistuna arkkimandriitta Porfyrios Kausokalyvalaisen edustamaan heitä. Päädyin tähän ratkaisuun ennen kaikkea kahdesta syystä. Ensinnäkin, osallistuin viime viikolla luennoitsijana suureen Kreetalla pidettyyn yleisortodoksiseen luostariväen kokoontumiseen, jonka aiheena oli vanhus Porfyrios. Näin ollen hänen persoonansa ja opetuksensa ovat tuoreena mielessäni. Toiseksi, vanhus Porfyrios on Suomessa vielä varsin tuntematon, vaikka häntä yleisesti pidetään yhtenä viime vuosisadan suurimmista ortodoksisista ohjaajavanhuksista maailmassa ja aivan erityisesti Kreikassa. Hrisopigin luostarin järjestämässä kokouksessa saimme kuulla arvostetulta metropoliitta Hierotheos Vlahokselta, että Konstantinopolin ekumeeninen patriarkka Bartholomeos kunnioittaa paljon vanhus Porfyriosta ja pitää oman toimikautensa suurimpana kunnia-asiana liittää hänet virallisestikin Kirkkomme pyhien joukkoon, kuten myös isä Paisioksen ja arkkimandriitta Sofroni Saharovin. Koska Valamon kansanopistossa olemme viime vuosien aikana pitäneet seminaarin kaikista heistä, vanhus Porfyrios saattaa olla monelle teistä jossain määrin tuttu. Siitä huolimatta ennen varsinaista alustusta meidän on syytä ottaa hänestä esille muutama elämäkerrallinen tieto.

Isä Porfyrios syntyi vuonna 1906 ja kuoli vuonna 1991, joten viime vuonna hänen syntymästään tuli kuluneeksi 100 vuotta ja kuolemastaan 15 vuotta. Olosuhteiden johdosta hänen oli mahdollista käydä koulua vain vuoden verran kotisaarellaan Eviällä. Jo ennen teini-ikää hän hakeutui Athosvuorelle, mutta joutui sairauden vuoksi lähtemään sieltä pois viitisen vuotta myöhemmin. Pääasiallisen elämäntyönsä isä Porfyrios teki Ateenassa. Hänet tunnetaan ennen kaikkea poikkeuksellisista armolahjoistaan. Viime vuosina ilmestyneet kirjat ovat kuitenkin paljastaneet hänet myös suureksi hengelliseksi isäksi ja opettajaksi, jonka viisaus perustuu sekä työssä saatuun laajaan kokemukseen että omakohtaiseen kilvoituselämään Pyhän Hengen johdatuksessa.

Vanhus Porfyrios rippi-isänä

Käsitellessämme synnintunnusta ja katumusta meidän on kenties viisainta aloittaa puhumalla vanhus Porfyrioksesta rippi-isänä, mikä tutustuttaa meitä paremmin häneen ja samalla valottaa välillisesti tätä aihetta.

Vanhus Porfyriokselle oli ominaista rippi-isänä yksinkertaisuus ja ihmisen hyväksyntä. Hän otti rakkaudella vastaan raskaisiinkin synteihin langenneet ilman, että heidän tarvitsi tuntea epätoivoa teoistaan. Jokainen hänen luonaan käyvä oli hänelle ainutkertainen yksilö, jolla oli ääretön arvo. Synnintunnustuksella hän ei liioin painostanut ketään, vaan halusi, että ihmiset toimivat vapaan tahtonsa perusteella, ja tahtoi muidenkin rippi-isinä toimivan samoin.

Synnintunnustuksia vastaanottaessaan vanhus Porfyrios kuunteli tarkkaavaisesti ja puhui harmitusti vasta sitten. Hänen neuvonsa olivat lyhyitä ja aina yksilöllisiä. Monesti hän saattoi antaa kahdelle ihmiselle täysin erilaisen neuvon samaan ongelmaan. Hän nimesi usein ongelmien ytimeksi itsekkyyden, joka sillä hetkellä saattoi näyttää täysin asiaan kuulumattomalta.

Synnintunnustuksella vanhus Porfyrios katsoi ihmistä vain hänen tullessaan huoneeseen, min-

kä jälkeen hän painoi päänsä kumaraan, jotta tämä ei tuntisi itseään vaivautuneeksi. Synnintunnustuksen yhteydessä hän rukoili koko ajan Jumalalta vastausta ihmistä vaivaaviin kysymyksiin. Joskus hän sanoi: “Minulla ei ole tällä haavaa jumalallista tiedonantoa, enkä pysty vastaamaan.” Usein hän armolahjoillaan kuitenkin tiesi tulijoiden ajatukset ja saattoi sanoa ennen synnintunnustuksen alkua: “Katso siitä lapusta, jonka kirjoitit, vain kohtaa kolme ja viisi; muut eivät ole syntejä. Puhu siis minulle kohdasta kolme ja viisi ja, jos aikaa jää, puhu minulle sitten myös niistä muista.”

Isä Porfyrios asetettiin rippi-isäksi jo 23-vuotiaana. Noista ajoista alkaen hän otti vastaan synnintunnustuksia usein yötä myöten, kuten eräs hänen rippilapsensa todistaa: “Tunsin vanhuksen hyvin läheisesti ja työmäärän, joka hänellä oli. Monta kertaa hän otti synnintunnustuksia aamusta yöhän asti ilman mitään taukoa ja voimatta panna suuhunsa edes pientä leipäpalaa.” Synnintunnustuksen jälkeen hän omalta paikaltaan saatteli rukouksin luokseen tullutta ovelle asti ja lähetti näin tälle sanoitta isällisen rakkautensa. Hän ei toki unohtanut rippilapsiaan tämänpäin jälkeen, vaan rukoili heidän asioidensa puolesta jatkuvasti.

Synnintunnustus ja katumus ovat välttämättömiä

Katumus kuuluu vanhus Porfyrioksen mukaan erottamattomasti hengelliseen elämään ja on välttämätön jokaiselle kristitylle. Niinpä hän eräälle synnintunnustukselle tulevalle, joka halusi kuulla jotakin hengellisestä elämästä, sanoi kahdesti: “Se, joka ei tee parannusta, ei pelastu.” Erästä rippilastaan hän puolestaan kehotti: “Käy säännöllisesti synnintunnustuksella, sillä vaikka olisit patriarkka, mutta et kävisi synnintunnustuksella, et pelastuisi.” Hänellä oli tapana kiteyttää kristinusko kolmeen asiaan: synnintunnustukseen, Ehtoolliseen käymiseen ja rakkauteen lähimmäisiä kohtaan. Siksi hän usein sanoi: “Lapseni, käykää usein synnintunnustuksella, osallistukaa Ehtoolliseen ja rakastakaa ihmisiä.”

Vanhus Porfyrios neuvoi ihmisiä rientämään rippi-isän luokse ei ainoastaan syntien vaan myös murheiden kanssa. “Meidän on mentävä rippi-isämme luo, kun jokin vaivaa meitä”, hän sanoi. Murehtiminen on vanhus Porfyrioksen mukaan ihmiselle ominaista. Kuitenkin mitä kauempana joku on Jumalasta, sitä enemmän hän murehtii ja erilaiset asiat kiusaavat häntä. Keskustelu rippi-isän kanssa voi vapauttaa ihmisen näistä. Erityisesti tunnustamattomat synnit painuvat alitajuntaamme väärinä elämää. Silloin ihmisestä tulee lopulta eräänlainen ullakokohuone, jonka sisässä oleva hyödytön roina paljastuu hänen kuolemansa jälkeen.

Katumus yhdistää ihmisen Kirkkoon, ja Kirkossa olemme jo ennakoivasti Paratiisissa. Mitä enemmän osallistumme mysteereihin, sitä enemmän me isä Porfyrioksen mukaan olemme osallisia ikuisesta elämästä.

Aito katumus on seurausta Jumalan armosta

Vaikka Jumala odottaa meiltä katumusta, se on samalla seurausta Hänen armostaan. Vanhus Porfyrios selittää tätä mysteeriä: “Jotta sielu alkaisi katua, sen täytyy herätä. Tässä heräämisessä tapahtuu katumuksen ihme. Juuri tässä ilmenee ihmisen pyrkimys hyvään. Herääminen ei kuitenkaan riipu vain ihmisestä. Ihminen ei yksin pysty siihen, vaan Jumala puuttuu asioihin. Silloin koittaa jumalallinen armo. Ilman armoa ihminen ei voi katua. Jumalan rakkaus saa kaiken aikaan. Jumala voi käyttää välikappaleena jotakin – sairautta tai jotakin muuta riippuen tapauksesta – saattaakseen ihmisen katumukseen. Katumus saavutetaan siis jumalallisen armon kautta. Hyvin yksinkertaisesti ja luontevasti me otamme askeleen Jumalaa kohti, ja sen jälkeen armo ilmaantuu.”

Ihmisen oman osuuden ja Jumalan armon keskinäisen suhteen määrittäminen johtaa helposti väärintulkintoihin. Isä Porfyrioskin tiedostaa tämän. Hän toteaa: “Saatatte sanoa minulle: ‘Kaikki tapahtuu sitten armosta.’ Tämä on hyvin hienovireinen kohta. Tässäkin ilmenee se, mitä nyt sanon: me emme voi rakastaa Jumalaa, ellei Jumalan rakasta meitä. Apostoli Paavali sanoo sen hienosti: ‘Nyt sitävastoin, kun olette tulleet tuntemaan Jumalan ja, mikä enemmän on, kun Jumala tuntee teidät – – ’ (Gal. 4:9). Samoin on katumuksen kanssa. Me emme voi katu, ellei Herra lahjoita meille katumusta. Tämä pätee kaikkeen, kuten Raamattukin sanoo: ‘ilman minua te ette voi mitään tehdä’ (Joh. 15:5).”

Aito katumus on seurausta Kristuksen tulosta sisimpäämme, millä puolestaan on omat edellytyksensä. Sellaisiksi vanhus Porfyrios nimeää nöyryyden, rakkauden, rukouksen, maahankumarrukset ja vaivannäön Kristuksen eteen. Jos tunnemaailmamme ei ole puhdas eli jos sydämemme ei ole yksinkertainen tai jos sielulla on omia pyyteitä, jumalallinen armo ei hänen mukaansa tule. Silloin me voimme mennä synnintunnustukselle, mutta emme tunne huojenusta.

Vanhus Porfyrioksen mukaan katumus on siis hyvin hienovireinen asia. Se on syvimmiltään ihmisen ja Jumalan välistä yhteistyötä meidän pelastukseksimme, sillä katumus pyhittää meidät.

Tunnustettuja syntejä ei pidä muistella

Vanhus Porfyrios painottaa, että tunnustettuja syntejä ei pidä muistella eikä hautoa mielessä. Sellainen johtaa ihmisen helposti epätoivoon ja on viime kädessä myös itsekeskeistä. Hän sanoo: “Älkäämme palatko synteihin, jotka olemme tunnustaneet. Syntien muisteleminen vahingoittaa. Pyysimmekö anteeksi? Silloin asia on loppuun käsitelty. Jumala antaa kaikki anteeksi synnintunnustuksella. Meidän ei pidä palata takaisin ja sulkeutua epätoivoon. Meidän tulee olla nöyriä palvelijoita Jumalan edessä. Meidän tulee tuntea iloa ja kiitollisuutta syntiemme anteeksi saamisesta.”

Ihmisen ei siis ole tervettä surra liikaa syntejään ja nousta ankaraan kapinaan pahaa minäänsä vastaan. Raskas pettymys omaan itseen on vanhus Porfyrioksen mukaan pahin mahdollinen asia. Se on saatanan ansa, jolla tämä pyrkii kuolettamaan ihmisen hengellisen innon ja saattamaan hänet epätoivoon, hengelliseen kuivuuteen ja lamaannukseen. Silloin ihminen ei pysty tekemään mitään. Hänestä tulee hyödytön. Hän sanoo: “Olen syntinen, kurja; olen sellainen, olen tällainen; en tehnyt sitä, en tehnyt tätä – – . Silloin minun olisi pitänyt toimia niin, mutta en toiminut, nyt en enää voi tehdä mitään – – . Vuoteni valuvat hukkaan, minusta ei ole mihinkään.” Näin ihmiseen syntyy alemmuuden tunto, hedelmätön itsehalveksunta, mikä on valheellista nöyryyttä.

Epätoivoinen ihminen on paholaisen vanki. Hän saattaa lopulta päätyä vanhus Porfyrioksen mukaan sellaiseen tilaan, ettei halua edes osallistua Ehtoolliseen luullessaan olevansa siihen pysyvästi arvoton. Tämä on ansa, jonka saatana virittää, jotta ihminen menettäisi toivonsa Jumalan rakkauteen.

On kuljettava eteenpäin ja katsottava Kristukseen

Tunnustettujen syntien muistelemisen sijasta ihmisen pitää kääntää katseensa eteenpäin, ja hänen on etsittävä sitä, miten voisi toimia Kristuksen mielen mukaisesti tässä hetkessä. Vanhus

Porfyrios sanoo: “Minäkin ajattelen olevani syntinen. En vaella hyvin. Kaiken, mikä minua murehduttaa, minä kuitenkin muutan rukoukseksi enkä sulje sitä sisääni. Menen rippi-isän luo, tunnustan sen ja sillä siisti! Älkäämme palatko takaisin ja alkako toistella, mitä emme tehneet. Tärkeää on se, mitä teemme nyt, tästä hetkestä eteenpäin. Sanoohan apostoli Paavali-kin: ‘unhottaen sen, mikä on takana, ja kurottautuen sitä kohti, mikä on edessäpäin – –’ (Fil. 3:13).”

Parhaaksi tieksi eroon synnistä vanhus Porfyrios esittää omakohtaisena kokemuksenaan kokonaisvaltaisen kääntymisen Kristuksen puoleen. Tällöin Kristuksen valo vangitsee kaiken huomion, niin ettei ihminen enää halua askaroida minkään muun kanssa eikä kiinnittä huomiotaan paholaisen synkkiin houkutuksiin. Hän sanoo: “Kun antaudut Jumalalle ja tulet yhdeksi Hänen kanssaan, unohdat pahan hengen, joka veti sinua helmasta, ja niin se poistuu häväisty-nä. Mitä enemmän sitten jatkossa omistaudut Jumalan Hengelle, sitä vähemmän katselet taak-sesi nähdäksesi sitä, joka houkuttelee sinua. Kun armo vetää sinua, yhdistyt Jumalan kanssa. Ja kun yhdistyt Jumalan kanssa ja antaudut Hänelle, kaikki muut asiat väistyvät, unohdat ne ja pelastut. Suuri taide, suuri salaisuus, vapautuaksesi ahdistuksesta ja kaikesta kielteisestä, on siis se, että antaudut Jumalan rakkaudelle.” Silloin, kun rakastamme Kristusta, kaikki on myös helppoa, sillä Kristuksessa on kaikki kaunis ja terve.

Isä Porfyrioksen mukaan ahdistus syntyy juuri uskonnollisen tajun katoamisesta. Ellei meillä ole rakkautta Kristukseen, ellemme askaroi pyhien asioiden kanssa, on varmaa, että masennus ja pahat tuntemukset täyttävät meidät. Hän sanoo: “Kun ihminen on tyhjä Kristuksesta, silloin hänen kimppuunsa hyökkäävät tuhat ja yksi asiaa ja täyttävät hänet: kateus, viha, suru, masen-nus, kapinointi, maailmallinen mieli, maailmalliset ilot. Pyrkikää täyttämään sielunne Kristuk-sella, niin ettei se olisi tyhjä. Sielumme muistuttaa kasteluallasta, joka on täynnä vettä. Jos kaadat veden kukille, siis hyveille, Jumalan tahdon mukaiselle tielle, koet todellista iloa, ja kaikki pahat asiat – ohdakkeet – kaikkoavat. Mutta jos kaadat veden ohdakkeille, ne kasvavat ja tukahduttavat sinut, ja kaikki kukat kuihtuvat.”

Nöyryyden parantava voima

Vanhus Porfyrioksen mukaan ahdistus, epätoivo, velttous, laiskuus, lamaannus ovat erityisen ominaisia aikamme ihmiselle. Hän on ahdistunut, itkee, on melankolinen, ei huomioi perhet-tään ja tuhlaa kasoittain rahaa psykoanalyttikoihin lääkkeiden toivossa. Vaikka kivun avulla paholainen ahdistaaakin sielua, tekee sen veltoksi ja lamaantuneeksi ja saa sen sairastumaan, kipu on silti sielunvoima, jonka Jumala on pannut sisäämme, jotta se saisi aikaan hyvää: rak-kautta, iloa ja rukousta.

Tässä lankeemuksenalaisessa tilassamme vanhus Porfyrios rohkaisee meitä ja neuvoo meille ulospääsytien siitä. Hän sanoo: “On olemassa yksi salaisuus: muuntakaa saatanallinen energia hyväksi. Se on vaikeaa ja vaatii myös vähän valmistelua. Tällä tarkoitan nöyryyttä. Nöyryy-dellä te vedätte puoleenne Jumalan armon. Antautukaa rakastamaan Jumalaa, palvomaan ja rukoilemaan Häntä. Mutta vaikka tekisittekin kaiken, te ette ole saavuttaneet mitään, ellette ole hankkineet nöyryyttä. Kaikki pahat tunteet, epävarmuus, epätoivo, pettymys, jotka pyrki-vät valtaamaan sielun, kaikkoavat nöyryydellä. Se, jolta puuttuu nöyryys, joka on egoisti, ei halua, että häntä estetään toteuttamasta omaa tahtoaan, että häntä kosketaan, hänelle tehdään huomautuksia. Hän murehtii, hermostuu, nousee rastarintaan, protestoi, joutuu ahdistuksen valtaan. Tällainen tila paranee Jumalan armolla. Sielun pitää kääntyä Jumalan rakkauden puo-leen. Paraneminen tapahtuu, kun ihminen rakastaa Jumalaa kaivaten. Monet pyhät ovat muun-taneet ahdistuksen iloksi rakastamalla Kristusta. He siis ottivat tämän sielunvoiman, jonka pa-holainen halusi murskata, antoivat sen Jumalalle ja muunsivat sen iloksi ja riemuksi. Rukous,

Jumalan palvonta, muuttaa ahdistusta vähä vähältä ja muuntaa sen iloksi, sillä Jumalan armo vaikuttaa siinä.”

Näin myös ahdistukseen kätkeytyy sisäisen kasvun siemen, kun ihminen kääntää katseensa itsensä sijasta Jumalaa kohti. Masennuksen kukistajina voivat isä Porfyrioksen mukaan auttaa muutkin keinot, kuten työ ja kiinnostus elämää kohtaan. Hän sanoo: “Puutarha, kasvit, kukat, puut, maaseutu, kävely ulkona, vaeltaminen, kaikki nämä vetävät ihmistä sielun kuivuudesta ja luovat uusia kiinnostuksen kohteita. Ne toimivat lääkkeiden tavoin. Askarointi taiteen, musiikin ja muun sellaisen kanssa tekevät oikein hyvää. Suurimman painon panen kuitenkin kiinnostukselle Kirkkoa, Pyhää Raamattua ja jumalanpalveluksia kohtaan. Tutkiessaan Jumalan sanoja ihminen paranee ilman, että edes tajua sitä.”

Koko elämäkattava yleinen synnintunnustus parantaa sisäisistä traumoista

Vanhus Porfyrioksen mukaan ihminen ei ole yksin vastuussa lankeemuksistaan. Hyvin modernisti hän sanoo, että virheet, synnit ja himot eivät ole vain synnintunnustukselle tulevan henkilökohtaisia kokemuksia, sillä jokainen on taltioinut sisäänsä myös vanhempiensa kokemukset ja heistä aivan erityisesti äidin. Äidin raskausajan huolestuneisuudella, hermostuneisuudella, iloisuudella, murheellisuudella tai masentuneisuudella on välitön vaikutus hänen kohdusaan kehittyvään lapseen. Koko hänen hermostojärjestelmänsä vaikuttaa hänessä varttuvan sikiön hermostojärjestelmään. Kun lapsi sitten on syntynyt ja varttuu, se on omaksunut äitinsä kokemukset. Vanhempien vuoksi ihmisen sieluun muovautuu tila, jonka hän saa mukaansa koko elämän ajaksi. Se jättää jälkensä häneen, niin että monet asiat, jotka elämän aikana sattuvat, ovat seurausta siitä.

Isä Porfyrioksen mukaan ihmisellä on kuitenkin olemassa yksi keino vapautua tästä pahasta: koko elämän kattava yleinen synnintunnustus, joka tapahtuu Jumalan armon myötä. Koko elämän kattavalla synnintunnustuksella hän tarkoittaa sitä, että ihminen kertoo jossakin rauhallisessa tilanteessa rippi-isälleen kaiken muistamansa aina lapsuudesta asti, siis syntien ohella myös huolet, pelot, surut ja ilot, onnistumiset ja epäonnistumiset sekä erilaiset elämänmullistukset, kuten onnettomuudet, kuolemantapaukset ja häät, koska sisäiset traumat ja koetut ikävydyt aiheuttavat ruumiillisia sairauksia.

Isä Porfyrios sanoo itse käyttäneensä usein tätä yleistä synnintunnustusta ihmeteltävin tuloksin. Sen vaikutus perustuu rippi-isän voimallisiin rukouksiin, jotka Jumalan armon vaikutuksesta vapauttavat ihmisen kaikista ikävistä kokemuksista, haavoista, sielullisista traumoista ja kiusaavista muistoista. Tämä tapahtuu samalla hetkellä, kun hän kertoo niistä hänen puolestaan rukoilevalle rippi-isälleen.

Isä Porfyrioksen mukaan ihminen voi aina puhua rippi-isälleen niin kuin tuntee, mutta vielä tärkeämpää on, että tämä katsoo hänen sieluunsa rukoillen ja näkee, miten se voi, ja välittää sille Jumalan armon. Isä Porfyrios painottaa, että kaikilla rippi-isillä on hallussaan tämä armo, ja rukoillessaan he lähettävät sen eteenpäin kuin johtimet.

Maahankumarruksista

Kaikkien aikamme ortodoksisten ohjaajavanhusten tavoin vanhus Porfyrioskin painottaa maahankumarrusten merkitystä katumuksen yhteydessä. Hän sanoo: “Jos teet maahankumarruksia, hyödyt kaksin verroin. Siis maahankumarrukset hyödyttävät sielua, mutta samalla myös

niitä tekevän ruumista. Niitä ei silti pidä tehdä vain jälkimmäistä varten. Sielu hyötyy siksi, että tällä tavoin se anoo Jumalalta anteeksiantoa ja laupeutta, ruumis puolestaan siksi, että näin vatsalihakset saavat parasta mahdollista harjoitusta, vaikka vain harvat ovat perillä siitä.” Erästä nuorta hengellistä lastaan, jolle asia henkilökohtaisella tasolla oli täysin outo, hän opasti etenemään näin: “Suosittelen – – , että teet maahankumarruksia niin monta kuin voit. Aloita tekemällä niitä vain vähän, mutta lisää niiden määrää joka päivä tasaisesti aina siihen pisteeseen saakka kuin jaksat.” Hänen mukaansa ruumis itse paljastaa tässäkin kestokykynsä luonnolliset rajat.

Puhuessaan maahankumarruksista vanhus Porfyrios sanoo, ettei ole tärkeää tehdä niitä joka päivä täsmällisesti saman verran, sillä esimerkiksi väsymys ja terveydentila vaikuttavat asiaan. Tärkeää hänen mukaansa sitä vastoin on aloittaa niiden tekeminen, samoin kuin se, että niihin liittyy aito katumus tekemistämme synneistä ja koko sielusta nouseva pyyntö Jumalan anteeksiannosta. Hän suosittelee myös liittämään kuhunkin maahankumarrukseen Jeesuksen rukouksen ja sanoo, että tämä yhdistelmä on hengellisessä elämässä paras mahdollinen.

Maahankumarruksilla on siis vanhus Porfyrioksen mukaan suuri merkitys niin ihmisen fyysiselle kunnolle kuin sielun terveydelle. Niiden jälkeen sielun valtaa suuri ilo, vapaudentunne ja rauha, kun taas ruumis saa erinomaista liikuntaa jokaista jäsentään myöten. Hän vertaa maahankumarrusten merkitystä ruumiille auton huoltoon. Juuri maahankumarrusten psykofyysisellä yhteisvaikutuksella selittyy hänestä se, että askeetti-isät vain harvoin kärsivät erilaisista sydänvaivoista ja veritulpista. Ne ovat myös korvaamaton unilääke erityisesti monenlaisten askareiden kuormittamille ihmisille, sillä ne tyhjentävät mielen ajatuksista ja välittävät ruumiille nukahtamista edistävän raukeuden.

Korostaakseen maahankumarrusten merkitystä vanhus Porfyrios toteaa Jeesuksenkin tehneen niitä Getsemanessa ennen pidättämistään (ks. Matt. 26:38–44). Yleisen kokemuksen perusteella ne auttavatkin ihmistä erityisesti syvän masennuksen ja ahdistuksen hetkinä. Nähtävästi juuri Getsemanen tapahtumien johdosta vanhus Porfyrios sanoo lopuksi painokkaasti: “Maahankumarrukset eivät ole ihmisen keksintö, vaan ne perustuvat Jumalan ilmoitukseen. Onneton on se ihminen, joka ei ole tullut tuntemaan niihin kätkeytyvää salaisuutta.”

Lopuksi

Vanhus Porfyrioksen mukaan katumus on koko elämän mittainen asia, joka Kirkon sakramentteihin osallistuessamme korjaa meissä sen, minkä synti on rikkonut. Hän painottaa, että synnintunnustuksen ja Pyhän Ehtoollisen avulla monet ihmiset ovat parantuneet. Katumuksessa ei silti tärkeintä ole sen kesto, vaan intensiteetti, sillä aito katumus toimii salaman tavoin, eli se valaisee ihmisen sisimmän kerralla. Mainittakoon vielä, että kaikkein ankarimmin vanhus Porfyrios suhtautui rippi-isänä pitkävihaisuuteen. Näin ollen hän varmaan kehottaisi meitäkin varomaan aivan erityisesti sitä, ettemme kannu kaunaa muille, jos he mahdollisesti ovat jossain kohden loukanneet meitä tai tehneet meille vääryyttä.

Päätän tämän esitykseni lainaukseen parhaillaan suomennettavasta vanhus Porfyrioksen kirjasta “Rakkauden haavoittama. Vanhus Porfyrios Kausokalivialaisen elämä ja opetukset”, josta monet edeltävätkin sitaatit ovat peräisin. Tämä kirja, jonka on julkaissut Kreetan Haniassa sijaitseva Hrisopigin luostari, perustuu isä Porfyrioksen nauhoitettuihin ja talteen kirjoitettuihin puheisiin. Kirjaa pidetään varsin yleisesti yhtenä tärkeimmistä ortodoksisista kirjoista vuosikymmeniin, ja aikanaan – jos Jumala suo – se ilmestyy Pyhän Kosmas Aitolialaisen Veljestön julkaisusarjassa.

Vanhus Porfyrios sanoo: “Ei ole mitään sen korkeampaa kuin katumus ja synnintunnustus. Tämä mysteeri on Jumalan rakkauden anti ihmiselle. Se on täydellinen tapa vapautua pahasta. Menemme synnintunnustukselle, tunnustamme syntimme, tunnemme tullemme sovitetuiksi Jumalan kanssa, ilo ilmaantuu sisimpäämme ja tunto syyllisyydestä katoaa. Ortodoksisuus ei tunne umpikujaa. Ei ole umpikujaa, koska on rippi-isä, jolla on armo antaa anteeksi. Rippi-isä on suuri asia!

Pienestä pitäen olen toiminut näin ja toimin yhä: kun olen tullut tehneeksi syntiä, olen tunnustanut sen ja vapautunut kaikesta. Olen lentänyt ilosta. Olen syntinen ja voimaton. Pakenen kuitenkin Jumalan laupeuden turviin, pelastun, rauhoitun, unohdan kaiken. Joka ilta ajattelen, että teen syntiä, mutta tahdon muuttaa kaiken, mitä minulle tapahtuukin, rukoukseksi, enkä sulkea sitä sisälleni.

Synti saa ihmissielun hyvin sekaisin. Nuo kompleksit eivät lähde millään. Vain Kristuksen valo auttaa vapautumaan niistä. Aloitteen tekee Kristus. “Tulkaa minun tyköni, kaikki työtätekevät ja raskautetut – – ” (Matt. 11:28). Sitten me ihmiset otamme vastaan tämän valon hyvään suuntautuneella pyrkimyksellämme, jota ilmaisemme rakastamalla Häntä, rukoilemalla ja osallistumalla mysteereihin.”

Valamon kansanopiston seminaari “Katumus ja synnintunnustus Ortodoksisessa kirkossa” 19.05.2007